

## Osiągnięcia hodowlane

**Uzyskane w latach 1946-2015 odmiany ziemniaka były odpowiedzią na różnorodne oczekiwania szerokiego kręgu odbiorców - producentów, konsumentów i przemysłu przetwórczego. Zapotrzebowanie na określony typ odmiany miało swoje odzwierciedlenie w odpowiednim ukierunkowaniu selekcji.**

W latach powojennych duże znaczenie gospodarcze miały odmiany tzw. ogólnoużytkowe, w związku z wykorzystywaniem ziemniaków zarówno w żywieniu człowieka, jak i zwierząt. W kierunku tym hodowla Zamartego uzyskała szereg odmian już w pierwszych latach swojej działalności. Kolejne lata pracy hodowlanej były ukierunkowane na wypełnienie istotnej luki, polegającej na braku w polskim doborze dobrych odmian o krótkim okresie wegetacji, na tzw. wczesny zbiór. Jednocześnie, w odpowiedzi na oczekiwania przemysłu skrobiowego, uzyskano szereg odmian o wysokiej zawartości skrobi i wysokim jej plonie.

W hodowli odmian jadalnych na zaopatrzenie zimowe (średniowczesnych i późnych) dominująca rola Zamartego zaznaczyła się w latach 1960-1979. Spośród odmian średniowczesnych powszechnie uprawiane w tym okresie były następujące odmiany: **Epoka**(plenna, jedna z najbardziej odpornych na zarazę ziemniaka, utrzymująca się reprodukcji nasiennej w latach 1954- 1975), **Ebro**, **Orzeł** i **Pola** (bardzo odporna na wirus Y, smaczna, w reprodukcji nasiennej od 1976 r.).

Spośród odmian średniopóźnych wyróżniały się: **Smak**, **Sokół** (w nasiennictwie od 1974 r.), **Sowa**, **Krab** (pierwsza polska odmiana odporna na agresywne biotypy raka). Do czołowych odmian jadalnych należały też późne: **Flisak** (w nasiennictwie utrzymywała się blisko 40 lat), **Uran** (z 30-letnią historią dużym udziałem w uprawie), **Tarpan** (pierwsza polska odmiana odporna na mątwika, była też odmianą eksportową) i **Janka**.

Hodowla w Zamartem dostarczyła produkcji wiele odmian skrobiowych, charakteryzujących się wysoką zawartością i plonem skrobi – **Osa**, **Flora**, **Wulkan**, **Nysa**, **Prosna**, **Narew**, **Poprad**, **Odra**, **Reda** oraz zrejonizowane w późniejszym okresie: **Brda**, **Bzura** i **Kuba**. Odmiany te w dużej mierze przyczyniły się do uzyskania lepszej jakości surowca dla przemysłu ziemniaczanego.

Szczególne osiągnięcia hodowla z Zamartego odnotowała w uzyskiwaniu odmian o skróconym okresie wegetacji – bardzo wczesnych i wczesnych. W początkowych latach działalności, w których nasiliła się wirusowa presja infekcyjna, pojawiły się trudności w łączeniu wczesności z odpornością na choroby wirusowe, szczególnie na wirus liściozwoju. Po przezwyciężeniu tego problemu otrzymano wiele odmian, z których duże znaczenie miały: **Giewont** (ponad 30 lat w uprawie) i **Lipiński Wczesny** (ponad 20 lat w uprawie). Odmiany powszechnie uprawiane w kraju w latach osiemdziesiątych to: **Narcyz**, **Kalina**, **Jaśmin**, **Frezja**, **Krokus** i **Ruta**. Na bazie zasobów genetycznych Gross Lüsewitz uzyskano kilka wartościowych odmian: **Aster** (Złoty Medal Polagra 2000), **Orlik**, **Drop** (Złoty Medal Polagra 1992), **Bila**. Charakteryzują się one dobrymi walorami kulinarnymi, wysoką odpornością na choroby wirusowe i dobrą przydatnością do przechowywania. Odmiana **Aster** jest ponadto przydatna do produkcji chipsów; jako jedyna z krajowych wczesnych odmian była akceptowana przez przetwórstwo. Najnowsze odmiany są odporne na mątwika,

a **Drop** dodatkowo na mątwika agresywnego. Drop, ze względu na swe właściwości został zrejonizowany w Holandii.

Obecnie w programach hodowlanych w większym stopniu uwzględnia się cechy decydujące o dobrej przydatności do przetwórstwa spożywczego oraz spełniające wymagania handlu (supermarketów). Ponadto dąży się do zachowania równowagi między wysokim plonem i jakością z jednej strony a odpornością na choroby i szkodniki z drugiej, czyli do uzyskania odmian z pozytywnym wpływem zarówno na ekonomikę produkcji, jak i na ochronę środowiska.

Prowadzona obecnie w Spółce produkcja materiałów nasiennych opiera się także na odmianach uzyskanych w latach 1999-2010. Najbardziej wartościowe odmiany to **Denar** (Złoty Medal Polagra 2003), **Lord** (Złoty Medal Polagra 2005) smaczne i poszukiwane na rynku, **Kuba** – średniowczesna, skrobiowa, (z uwagi na odporność na agresywne patotypy raka ziemniaczanego zrejonizowana również w Niemczech), **Gracja** – przydatna do produkcji chipsów czy też **Korona** – plenna, o wysokiej odporności na choroby wirusowe i parcha. Do nowych odmian spełniających wymagania rynku należą: **Milek** – przydatna na wczesny zbiór, **Oman**, **Benek** i **Eugenia** – smaczne i plenne oraz **Sekwana** – skrobiowa, o wysokiej odporności na zarazę ziemniaka.

W 2007 roku *HZ Zamarte* zarejestrowała swoje odmiany jadalne ziemniaka: **Aruba** (odpowiednia na wczesny zbiór o kremowym miąższu), **Felka Bona** (zarejestrowana już w 2002r, z zastosowaniem także na chipsy i frytki), **Finezja** (odmiana dająca bardzo wysoki potencjalny plon), **Flaming** (pierwsza odmiana z czerwoną skórką) i **Zagłoba** (średnio późna odmiana z wysokim potencjałem plonowania). W roku 2008 zarejestrowana została **Tetyda** (średniowczesna odmiana o bardzo wysokim potencjale plonowania), a w 2009 **Etola** (wczesna, przydatna na chipsy). Rok 2010 zaowocował zarejestrowaniem trzech doskonałych odmian: **Michalina** (wczesna, jadalna, plenna i odporna na wady miąższu oraz bardzo smaczna), **Stasia** (wyjątkowo plenna), **Zenia** (średnio późna, jadalna o bardzo gładkiej skórce). Okres ten można uznać, za początek odmian o wysokich walorach estetycznych – gładkiej skórce i płytkich oczkach. Po wielu latach prób, w roku 2011 udało się zarejestrować odmiany ściśle dostosowane do potrzeb przemysł przetwórczego, czyli odmiany Hubal oraz Etiuda. Trzecią zarejestrowaną w tym roku bardzo obiecującą odmianą była **Gwiazda**. Odmiana jadalna z grupy wczesnej. W roku 2012 wpisane do krajowego rejestru odmian zostały dwie kolejne odmiany. **Jurek** – jadalna, wczesna, bardzo plenna – oraz **Oberon** – średniowczesna, jedyna w doborze odmian *HZ Zamarte* o różowej skórce, jedna z najsmaczniejszych odmian na rynku. Rosnące zapotrzebowanie na odmiany o gładkiej skórce oraz płytkich oczkach coraz bardziej selekcjonuje ich dobór na rynku i takie odmiany poszukiwane są coraz bardziej przez plantatorów. Rok 2013 przyniósł dwie świetne kreacje o takich właśnie cechach **Bogatkę** oraz **Malagę**. Obie bardzo plenne i o wysokich walorach smakowych. **Bohun** – wpisany został do rejestru odmian w roku 2014 i w tym samym roku, podczas Krajowych Dni Ziemniaka w Warszawie, wybrany został najsmaczniejszą z odmian. Odmiana z grupy wczesnej, o lekko rozsypującym się, żółtym miąższu. W roku 2015 dobór odmian, rozszerzył się o bardzo wczesną **Impresję** oraz średniowczesna, o wysokiej zawartości skrobi **Widawę**.

<b>Rok</b>	<b>Odmiany</b>	<b>Twórcy</b>
1955	Gromadzki <sup>1</sup> , Nowa Huta <sup>1</sup> , Ewerest <sup>1</sup> , Eureka, Flisak <sup>1</sup> , Delfin <sup>1</sup> , Flora <sup>1</sup> , Fita <sup>1</sup> , Ebro <sup>1</sup> , Epoka <sup>1</sup> , Unikat <sup>1</sup> , Giewont	S. Lipiński, J. Lekczyńska, Z. Niegolewski, K. Roguski
1958	Kolektyw <sup>1</sup> , Wulkan, Orzeł <sup>1</sup>	
1961	Lipiński Wczesny, Zorza, Smak	
1963	Mars, Jowisz, Uran	
1966	Warta, Osa	
1967	Krab	
1968	Nysa	
1970	Noteć	
1972	Prosna, Sowa, Sokół, Krokus	Z. Niegolewski, K. Roguski, M. Mosiek, J. Pioruński
1973	Tarpan, Narcyz	
1974	Narew, Ryś, Pola	
1975	Janka	
1978	Reda, Elida, Odra	
1978	Poprad	E. Kapsa, Z. Niegolewski, M. Mosiek, J. Pioruński, K. Roguski
1979	Kalina, Frezja	
1980	Cynia	
1981	Jaśmin	
1985	Ruta	
1983	Brda <sup>2</sup>	K. Żwieżyński, J. Sieczka, M. Mosiek, K. Rogulski
1986	Bzura <sup>2</sup>	
1987	Koral <sup>3</sup>	M. Mosiek, A. Pawlak, S. Rysiewicz, R. Szpera
1988	Marta	A. Pawlak, S. Rysiewicz, R. Szpera, E. Kapsa, P. Kamiński
1989	Orlik	
1990	Aster	
1991	Drop	
1994	Bila	
1995	Sumak	
1997	Mors	
1999	Bard, Denar, Lord, Kuba	A. Pawlak, P. Kamiński, G. Szulc, J. Pełczyński, L. Węglewska
2002	Korona, Gracja, Felka Bona	
2003	Bartek, Kuklik, Ślęza	
2004	Gandawa	
2005	Oman, Elanda, Niagara, Medea	A. Pawlak, P. Kamiński, M. Sabatowska, J. Pełczyński, G. Szulc
2006	Miłek, Justa, Eugenia, Benek, Sekwana,	J. Zdański, A. Pawlak, P. Kamiński, J. Sprus
2007	Aruba, Finezja, Flaming, Zagłoba	A. Pawlak, P. Kamiński, M. Sabatowska, J. Pełczyński, G. Szulc
2008	Tetyda	
2009	Etola	P. Kamiński, A. Pawlak, M. Sabatowska, J. Pełczyński
2010	Michalina, Stasia, Zenia	
2011	Etiuda, Gwiazda, Hubal	P. Kamiński, A. Pawlak, J. Zdański, M. Sabatowska, J. Pełczyński
2012	Oberon, Jurek	
2013	Bogatka, Malaga	
2014	Bohun	
2015	Impresja, Widawa	

<sup>1</sup> uzyskana wspólnie ze Stacją Hodowlano-Badawczą Wyszebórz

<sup>2</sup> uzyskana wspólnie z IHAR Oddział Młochów

<sup>3</sup> uzyskana wspólnie z Instytutem Ziemniaka w Gross Lüsewitz (Karow, b. NRD)